Број 268. У Новом Саду у петак 30. новембра 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 3 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, дионичарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Реч-две о нашим препарандијама.

Пред нама су два извештаја, од две наше препарандије, сомборске и пакрачке. Из извештаја се не да све видети, али је доста из њих извадити два-три броја, два-три реда, па да се види, како стојимо с овим нашим очњим зеницама.

Учитељска је школа наш први завод автономни. Дужност је свакога, а без сумње и јавности, да о њима води редовно рачуна. Зато ове редове и намењујемо најширим круговима народним.

I.

Прошле школске године било је у сомборској препарандији у сва четири разреда 93 ученика и 150 ученица. Још увек много више женских но мушких. Међу мушкима је највише, 36, синова земљорадничких. Међу женскима је највише, 41, кћи занатлиска.

Међу женскима свака је донела у учитељску школу најмање сведоџбу из четвртога разреда више девојачке школе (највише их из новосадске, 47*), а код мушких има од 93 ученика 42, који су „на основу строгог пријамног испита примљени у завод“ и још 6 „као бивши привремени учитељи по дозволи Ш. С.“ Рачуи је чист. 45 приправника имају прописане претходне науке, а 48 немају никакве, дакле већина је искупљена са свију страна, да испуни први српски педагошки завод. Ова горка истина мора сваког да заболе, само неће оне, којих се то у првом реду тиче, јер су они без савести и још више без срца, кад могу да приме у педагошки завод без икаквих претходних наука једнога шегрта, кочијаша...

Да видите, шта је природна последица оваке беспримерне несавесности. Извештај на страни 42. наводи од речи до речи ово: „Изгреда је мање било него прошлих година. Међу тим неколико између њих због непослушности старијима и због ноћног тумарања кажњени су били укором и затвором, а четворица за избећи намењену им каштигу, својевољно су из завода иступили“. Ово је што се тиче владања. А што се тиче успеха у наукама овако је било: Од 95 приправника пало је у сва 4 разреда из једног и више предмета њих 31, дакле пуна једна трећина. Је ли то успех? У првом разреду показала су осморица добар успех, двојица довољан; осморица су пала из једног или два предмета, а тројица и из више од два предмета. Другим речима!: десеторица се прогурала, а једанаесторица попадала. Има ли још гдегод школе, где је већина ученика попадала? Ово је, благо да се изразимо, ужасан неуспех!...

Уз ово додаћемо још: Заводу је на челу Никола Ђ. Вукићевић, који служи беспрекидно пуних 48 година. Има ли још гдегод тако престарела чиновника? Њему је међу тим дозвољено с погледом на старост и изнемоглост да ради како за добро нађе. Између осталога он као први школски автономни чиновник и да нас сме да пише правописом о пре 1848. године. Он и данас пише: србски, отачбина (стр. 32.) по отцу Србкиња, изказе (стр. 37.) и т. д. Зашто се онда борио за чистоту српскога језика један Вук, један Бранко, па један Даничић? Зар зато, да им баш управитељ учитељских школа и главни школски референт и известилац највише школске власти, Школскога Савета, пљује на светли рад? Зар се тако поштује наука и тако поштују научни капацитети и закони народнога језика? — Но нека нико ни за часак не посумња, да то Вукићевић од старости не зна. Не, него он то неће да зна!

II.

Извештај пакрачке препарандије у свему је друкчији.

По претходним наукама сви приправници без разлике имају прописану квалификацију, и то најмање четири разреда гимназије. Од 70 ученика имају 11 одличан или врло добар успех, 40 добар, 8 довољан, 8 су добили дозволу поправка, а двојица неиспитани. Ни један нема недовољан успех.

Али јест, у школској објави објављује управа, да се у завод примају ученици, који су с успехом свршили четири разреда гимназије, реалке или реалне гимназије или осам разреда грађанске школе и — други нико.

Питање је сад: Како може у једну препарандију да се прима онако, а у другу овако, кад су обадве српске автономне, под једном истом влашћу Шк. Савета? Одговор је: У Сомбору је управитељ, Н. Ђ. Вукићевић, и њему се може како хоће!

То се види и из ових бројева. Вукићевић као професор има недељно свега 14 часова. А управитељ пакрачки 19 часова. Је ли и ово због тога, што је Вукићевић још „крепак старац“? Је ли ово уосталом право?

Може бити, да је ово из обзира, што он има много дужности и што своје дужности врши како ваља. О његовој „тачности“ могло би се много писати. А ми ћемо се сад ограничити само на једну прилику, коју нам пружа опет извештај.
и како не треба?

Оделни предстојник земаљске владе у Загребу прегледао је 4. маја о. г. пакрачку препарандију и изјавио је, да је целокупан утисак ове препарандије врло повољан и да жели, да ова препарандија постане што пре равноправна с учитељским школама земаљским.

Школски Савет и у њему Вукићевић, није умео да доведе у ред већ једном ово питање. А да видите, како је и ова ствар запала старцу у руке и да смо још далеко од онога, кад можемо рећи, да је пакрачка српска автономна препарандија у потпуном смислу то, прочитајте из извештаја на стр. 31.: „Пошто при овој учитељској школи још није Високи Школски Савет именовао поверенство за полагање тих испита, полагали су кандидати (учитељски) испит пред кр. поверенством у Загребу и Осеку“. (У Троједници морају учитељи после 2 године службе да полажу практичан испит, дефинитиву). Ово је другим речима: Школски Савет није хтео ни на пожуривање да постави испитну комисију, него је пустио учитеље да иду у хрватску препарандију у Загреб и Осек. Па докле ће то код нас ићи натрашке

*) Па зато се опет наше автономне власти попеле баш њој да скр'ају врат. — Прим. ур.

ПОДЛИСТАК.

ЧЕЉАДСКА КЊИГА.

Написао **Вања Степјаник.**

Овај Василије, што стоји сад тамо на шору, па на глас јадикује, за чудо да не беше никад срећне руке. Све му некако ишло суноврат Ако је купио краву, крава би му скапала; ако је купио свинче, разболело би се — па тако у свачем.

А кад му је умрла жена, па наскоро и после тога и два сина, постао беше са свим други човек. Пио је и пио, и непрестано само пио. Попио је што је наследио, попио засејану башту а сад је продао и своју колибу. Продао колибу, а од кнеза добио плаветну чељадску књигу, па сад наумио, да се лати пољска или каква друга рада.

У овај мах ено га, где пијан, као сикира, седи на земљи и гласно, да га чује цело село, ређа, коме је продао земљу, коме башту, а коме кућу.

— Продато је, и сад је крај! Сад већ није моје и — амин! Није мо-је! Ај, да ми некако устане деда из гроба! Четири вола Боже мој, као златна; двадесет и четири јутра земље и најлепше колибе у селу.. све то беше његово!... А његов унук... ето, гледајте га!

И Василије показа на плаветну књигу, машући њоме по ваздуху. — Да, ја пијем и пићу! Пијем за своје паре! И то се никога ништа не тиче! А кнез ми рече:

— Тако, сад си све упропастио — па је онда прилепио белег и искинуо лист из књиге.

— Али видео сам ја већ и друкчијих кнезова

— Да, желим теби, кнеже, да и ти узможеш тако лако умрети, како је мени ратару, лако пало, кад сам продавао своје добро, па сад морам да идем одавде!

— Иселићу се из своје колибе. Идем одавде за увек! Није моја више па крај! Удрите ме, терајте напоље из ове туђе колибе као какво псето, ако бих се повратио у њу натраг. Само удрите, ја вам кажем!

— Јер колиба је била моја... ал' сад је туђа... Идем по двориштu и по башти, а лишће на дрвећу шушти и ја чујем како вели:

— Иди натраг Василије, иди натраг у колибу! Натраг! О!

И Василије се песницом лупа по прсима, да све звони.

— О, да знате, само, како ми је тешко било! Тако тешко! Отишао сам натраг у колибу и поседео сам тамо неко време... седео сам... а за тим сам устао и ишао. Није моја више! Све је забадава! Није моја више!...

— Али нека мојим непријатељима тако буде лако отићи с овога света, као што је мени лако пало, иселити из своје колибе!!!

— Ишао сам по двориштu. О, како је јадно!... Погледах унаоколо. Зелена маховина расте на кућњем крову. Требало би је поново покрити. О, не! На камену не расте трава. Не, богме! Ја те више нећу покривати, мила моја кућице... Да се претвориш у камен, и тај би се морао претворити у прах и пепео од туге и жалости!

И Василије у тај мах стаде обема рукама грепсти по земљи.

— Сео сам на клупу, што је испред колибе. Колибу је окречила била још моја покојна, а ја сам јој донео на таљигама креча за то. Хтео сам да устанем, али нисам могао. Није ми дала клупа! Ал' ипак сам устао... ал' она ме не пушта! И ја тако жалим, и... као да ме се ништа не тиче... па ипак осећам, да ћу са свим пропасти! И сад ту седим и јадикујем, јадикујем, као неко, коме деру кожу с леђа! А људи пролазе, гледају и виде, како јадикујем...

— Ту, на капији је изговорио попа последњу реч над мртвачким сандуком моје покојне жене. Сви су плакали. Попа рече, да је била добра и ваљана жена. Преврните се у гробу своме моји мили покојници, јер ја сам један неваљалац! Све сам попио! Све до последње паре! Попио сам и платно и кошуље! Чујеш ли Маро? Чујете ли и ви; — Васиљко и Ђурика. Отац ваш иде сад у плаветној кошуљи и вући ће воду у селу!...

И Василије показа сад на кнежеву кућу.

— Ал' и кнежева жена је ипак добра

На све ово имамо Школском Савету само једну поруку: Не спавај или спавај код куће а не у школском савету.

Педагогус.

Срем, 29. новембра.

У чланку „Да рашчистимо“ почео је „Србобран“ да говори о српској самосталној странци и њеној организацији или боље рећи реорганизацији. Организација странке самосталне, то је чисто унутрашње питање саме странке, које се нас ништа не тиче. Но у том чланку жали „Србобран“, што му није пошло за руком приликом ових избора, да скупи око своје странке, у једно коло, све српске опозицијоналне елементе и што се на бираништу појавила и странка радикална. Нема „Србобран“ право, што због тога жали. Радикална странка је већ више пута ступала са кандидатима своје странке на бираниште за сабор троједнички. Тако је 1892. год., кандидован покојни Богољуб Милетић, 1894. др. Миша Михајловић, 1896. др. Ђура Красојевић и др. Миливој Миладиновић, па ми се несећамо, да је због тога „Србобран“ жалио. Чему онда дакле жалост сада? Да је Срем имао великих заслуга за самосталну странку, то је цела истина. Да је карловачки програм српске самосталне странке полазио са румског програма и то је истина. Баш зато, што је Срем вазда имао заслуга за самосталну странку, тражио је Срем већ на карловачкој конференцији 1887., кад је створена странка и програм самосталне странке самосталан одбор за Срем, оставивши главну управу у Загребу. Одлука IV. карловачке конференције тако и гласи*). Доцније је Загреб приграбио сву иницијативу у своје руке и тада су већ наступила трвења а доцније и отворен расцеп. Говорити данас о „дисидентима“ самосталне странке у Срему, врло је неупутно и не води цељи. Но чини нам се ипак, да у чланку има неких забуна. Од 1884. год. до 1887. „Србобран“ није био орган самосталне странке, већ орган власника његова Паје Јовановића. „Србобран“ је створио себи нову странку. Странку ту народ је звао странком „Србобрановом“ и тек 1887., на карловачкој конференцији, створен је данашњи програм, прозвана странка „српском самосталном странком“ а „Србобран“ проглашен органом страначким. Толико тек ради потпуности.

*) Да се осим постојећег средишњег одбора у Загребу створи у исто доба и нарочити одбор за Срем, са средиштем у седишту председника његовог.

жена. Дала ми је хлеба на пут, ал' тако, да не види кнез. Нека јој бог помогне у свему и њој и њеној деци. Нека им бог да више среће и бољи живот, но што је мени у део пало.

— И ја мишљах: А што ли седим ја ту пред туђом колибом?... И устадох те пођох. Учиних само један корак. А на то ударише у плач прозори и плакали су као мала деца! Башта је мрмљала и говорила о мени прозорима и ову су лили сузу за сузом. А плакала је и колиба. Оплакивала ме, као што оплакује мајка своје мило дете. И ја крајем од свог кафтана убрисах прозоре да не плачу, јер и онако је све узалуд... и одох, са свим одох.

— О, лако је мени! Као што је зубма лако разбити камичак. Наједаред ми се посумрачи пред очима, све ми се посумрачи...

И Василије махаше рукама око себе.

— Ал' ја, ратар, та, имам ја још новаца, па ћу да пијем! Још ћу да пијем с мојим земљацима! Све ћу с њима да профућкам! Нека се задуго сећају, како сам се опростио с њима!

— Под кошуљом овде ми је и књига. Она ми је сад и ливада, и колиба и башта. С њоме могу да идем до на крај света. Књигу су ми потписали по цареву указу. С овом књигом могу на свака врата. Свугде ће ми отворити и свугде могу служити! Код Чивутина, код господина, код мени равних... Код свакога, код сваког човека...

З. В.

Они — не дознају.

III.

Дакле да доказујемо даље, да је ђаво црн и да је после четвртка дошао — петак.

И дошао је. Показали смо већ, шта су „Браникови“ стубови учинили, само да њихов пријатељ Георгије Бранковић буде патријарх српски.

За време избора ишли су руку под руку са Ником Максимовићем и друговима. Ал кад дође да се шећар дели, дра Вучетића и његове браниковачке другове изиграше њихови савезници који уђоше у саборски одбор, а дра Вучетића бацише на улицу. Но ипак је удесио патријарх Георгије, да браниковцима остане фишкалат фондова и да њих нигде не дирају у општинама. Шта више оставио им је да могу као устарабари, а против воље народа бити у епархијским одборима.

Ко не види све ово? Чланови саборског одбора не трпе данас у срцу браниковце, а браниковци не трпе њих. Нику Максимовићу и друговима криво је, што су браниковци удесили, да буду лепи и пред народом и пред патријархом, а браниковцима је криво, што су др. Максимовић и другови сами у саборском одбору. Но то све заглађава отац Георгије. Он неће да се они заправо заваде, јер му требају и једни и други. И доиста, кад год дође до невоље, они се споразуму, те бране свак на свој начин оно што је у рачун оцу Георгију.

Узмимо само: како су се понашали др. Вучетић и другови у „Бранику“, кад је епископ Змејановић изашао на среду са проневерама патријарха Бранковића? Др. Полит, као фишкал фондовски и су више добро познаје све трагове оца Георгија. И мислите Лаза Милошев, који је био рачунски чиновник фондовски не зна?! Знају они сви боље но ико како стоји ствар, али се направили као преблаги Јосифи, па не знају бајаги ништа.

У прво време нису ни тражили да се испита ствар. Него удри по епископу Змејановићу. Није им био крив патријарх, који је учинио, него епископ, који је пријавио. И направише епископа Змејановића лудим. А кад је био епископ Змејановић пре неки месец дана у Н. Саду, а пронела се вест, да ће ићи у Карловце да се поклони патријарху, „Браник“ је донео у свом листу вест, како се епископ Змејановић бави у Н. Саду, те му одаваше почаст, на место доондашњег задиркивања.

Но ко би побројао све оно, што су др. Вучетић, др. Полит и другови чинили у корист патријарха Георгија у „Бранику“ и ван „Браника“. Кад је патријарху Георгију било најтеже, они су га довели у Матичину скупштину и викали му бурно живео. То је било с тога, да патријарх може показати у Будимпешти и Бечу: — Не мари српски народ ништа, што сам ја — проневеравао. То вичу на мене само претерани радикали. А ево цвет српског народа у Матици сав је за мене виче ми живео.

Кад су наше општине устајале и искале сазив сабора, „Браник“ је био против. Зашто? Јер је била увек реч о томе: општине моле сазив сабора, јер треба да се реше трзавице и због патријархове ствари.

„Браник“ је онда одговарао општине од тога, називао је издајством автономије те молбенице, говорио да је новосадска општина тужила саборски одбор владару и чега није било. А све то зато, да се не покаже у Пешти и Бечу да наш народ листом хоће сабора, јер је патријарх доказивао, да народ неће сабора, и да не треба сабора.

А шта да речемо за велико-бечкеречки и румски збор? Господа Вучетић и другови само што се нису тукли, да то предупреде. Написали су чак јавно и отворено у „Бранику“, да наш народ на жалост неће сабора. То је било, да патријарх може послати где треба.

И хтели су показати, како су радикали сами и само они желе, да се на сабору реше све трзавице у нашој автономији, у које иде и патријархова ствар.

Но, нису браниковци бранили само патријарха, морали су они да бране и саборски одбор, кад год је било до велике невоље. Кад је саборски одбор, тај јатак патријархов, разрешио епархијску скупштину Бачку, онда је „Браник“ писао: Ми се не мешамо! Искрсао је спор између епархијске скупштине бачке и саборског одбора. Ми радикалима нећемо помагати, али ни одмагати.

Као да се епархијска скупштина Бачка ка улици потукла са саборским одбором и као да оно није била јавна народна ствар. Но, „Браник“ се није мешао, јер није смео да осуди хајдуштва саборског одбора.

Рећи ће неко: Па било је времена, да је понеки пут „Браник“ уштинуо патријарха Георгија. Јесте! Ал баш то га показује у његовој правој боји. Кад год се патријарх Георгије позавадио са браниковцима, н. пр. због зидања српске велике гимназије новосадске, или кад је хтео да одгони дра М. Полита са фишкалства, онда је „Браник“ нападао патријарха. И више му је претио но што је нападао. Написао је н. пр.: Кад патријарх Георгије (у ствари новосадске) гимназије то може да учини, „онда се може веровати и оно друго што се о њему говори“.

Но патријарх је после тога увек попустио и „Браник“ је после тога месецима и глув и слеп према свему што се тиче патријарха.

Бадава је. Данас цео наш народ види и уверен је, да патријарх Георгије нема тако искреног јатака у свему, као што је „Браник“ и дружина. То не вреди више ни тајити. А излишно је даље и доказивати.

* * *

Али да! „Браник“ би још нешто. И опет је заподео питање „о моралној основи“ и разбира се: како мисли средишна управа радикалне странке „о етичким особинама човека, који данас уређује „Заставу“?

Ах господине Јанко, господине Јанко! Учините љубав, па кажите оним „невиним голубовима“, који се крију за вашим именом, ово:

Конференција либералне странке покретала је већ то питање 1898. године. И тада је управа радикалне странке у 186. броју „Заставе“ званично, са потписом председништва одговорила на то.

А одговорила је: да су главни људи из либералне странке изазвали ону ствар у којој либерална странка види данас поремећену моралну основу.

Па то г. Јанко није рекла само средишна управа радикалне странке. Та то је г. Јанко изрекао и највиши суд. Јесте, курија је изрекла, да су „Браник“ и његова дружина с планом систематски изазвали ону ствар.

Анонимна писма, лупешка подметања, то је била морална основа најближе дружине око „Браника“. Тај жиг срама ударен им је на челу од суда, од јавнога мњења и нико га не збриса оданде.

Тако је било пре. А данас? Данас је „морална основа“ тих људи да бране де фрауданта и да му се деру: Живео!

Ви сте већ пре 2 године питали о овој ствари и добили одговор. — Сигурно Вам се није допао, кад опет питате. И сад сте га добили. Па изволте и трећи пут. Ал нам изгледа, да ћете и с овим бар опет 2 године имати доста.

Политички преглед.

Изјава министра-председника Села. Угарски финансијски одбор у својој јучерањој седници, избацио је на површину и то питање: Има ли влада у виду, да ако се у Аустрији укине устав, онда по 1899. XXX. з. чл. мора престати и заједница Угарске са Аустријом, и шта мисли онда угарска влада? Министар-председник Сел је изјавио да има пред очима поменуто законско одређење, но моли финансијски одбор, да га не гони, те да у интересу државе даље о том не говори.

Прилике у Аустрији. Говор аустриј-

ског министра председника Кербера којим прети са укидањем уставности, изазвао је свугде највеће негодовање, веле за тај говор, да таково неискуство још нису видели у једног државника. То се не може трпети. — По свему судећи Кербер је својим говором хтео да изазове једно, а изазвао је међу тим по све друго.

Рат између Енглеске и Транзвала. И последња борба код Хајлброна, где је Девет са својих 2000 војника био опколео војску енглеског генерала Вилзона изгледа да није тако олако прошла. Енглески извештаји о томе врло су кратки и тајанствени, но судећи по свему Енглези мора да су врло зло прошли.

Из Преторије стиже врло значајна вест, која енглеска зверства у јасној слици приказује. Узалуд воде Енглези на борбу и плен гладне своје најамнике, крволочне Кафере и полудивље Хотентоте, Киченера ипак сустиже удар за ударом. И да би се осветио, па да би заварао и јавно мнење у Енглеској, он је прибегао нечем новом. Онај свој септембарски и октобарски извештај о заплењеној марви и заробљеним Бурима, саставио је тако, што је напао све мирне фармере у околини Преторије и Рустенбурга, њих заробио, марву им одагнао а фарме њихове попалио. И онда је јављао у Лондон, како је запленио овај ил онај бурски логор и толико и толико Бура заробио. Но ма колико Киченер таквих извештаја шиљао, не може сакрити истину да енглеску војску сустижу, пораз за поразима.

Црквена свест.

У Инђији сам се састао са познаником из Руме и путовао сам с њим према Будимпешти. У жељезничким колима био је и један виши свештеник из Србије. То смо видели по његовој камилавци.

Мој пријатељ почео да ми прича о патријарху Георгију и оном што се догодило у најновије доба код њих у Руми. Њихов свештеник је осуђен на 14 дана епитимије, а Јовану Ђуричићу-Биорцу узели црквену свест.

— Због чега? питам га ја.

— Зар ниси читао? Та због призивања Св. Духа, кад је био румски збор.

— Страшно! рекох ја. Па ми се онда омаче реч против оца Георгија, не морам је баш овде исписати, ал није била најлепша.

Свештеник из Србије, погледа ме прекорно. »Али господине«, рече, »та немојте баш тако, патријарх вам је.«

— Молим Вас, а зашто се он сам не поштује?! У којој цркви има још тога, да узимају људима црквену свест? Има ли тога код Вас у Србији? Има ли тога у другим православним црквама? Раде ли то католици, протестанти ил ма која вера?

— Признајем, нема тога данас, рече свештеник из Србије, али — покорите се, јер и то долази од власти. И напослетку, Ви рекосте да је било због призивања Св. Духа.

— Да!

— И због неког збора?

— Да!

— Е па видите! Оно до душе не бива увек, да збор пре но што отпочне свој посао, одржи призивање Св. Духа. Али кад смо већ Хришћани, било би право, да се увек сетимо Бога, пре но што отпочнемо какав рад. Ваш патријарх видите, из велике и ревносне службе захтева од Вас да то учините. Па кад то не учините, он вас мало и казни. Као верном служитељу олтара Божијег, не смете му то заменити.

Ја и мој пријатељ насмејасмо се, а свештеник нас и опет прекорно погледа.

— Извините високопречасни! Ми се не разумемо. Не познајете Ви нашег светог патријарха. Та не казни он нас, што нисмо хтели да се молимо Богу и да одржимо призивање светог Духа, него се разбесио што смо то учинили.

Свештеник нас погледа. Господо, мој чин и моје седе власи требале би да вас уздрже од тога да се шалите самном.

— Каква шала, високопречасни. Ја знам да Ви у то не можете да верујете, али наш свети патријарх он — тако

— И збиља је то истина?

— Истина!

Па онда испричасмо потанко, како је било са призивањем св. Духа о велико-бечкеречком збору па онда о румском збору и још неке ствари.

Свештеник је слушао, слушао, па онда заврте главом и напослетку рече: — Право да Вам кажем господо и ја сам слушао о много које чему, ал нисам веровао. Ал кад је тако, манте га — и он оману руком.

Стигосмо у Ср. Карловце, а било је 7 сати у вече.

Свештеник почео да купи своје ствари, и нешто се узврпољио. Напослетку пита: А кад иде одавде први влак у Београд?

— За један сат.

— Но то је добро, онда ја не морам ни улазити у варош, већ могу тај влак дочекати и у чекаоници.

Одмах смо знали у чему је ствар. — А Ви сте хтели да идете патријарху?

— Та хтео сам да одем сутра ујутру ал...

— Па што не идете? Вреди да га видите.

Он уздахну. — Та оно знате видети и разговарати, то би било и које како, ал би га требало пољубити и у руку.

И доиста, на то нисмо мислили.

— Е па онда сретан пут за Србију!

Несрећа је то, такав патријарх!

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. децембра о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем новембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Свечано отварање српске занатлијско-ратарске читаонице биће сад у недељу 2. децембра по старом календару. У 11 сахати пре подне осветиће се читаоничка дворница. У 8 сахати у вече тога дана одржаће прво читаоничко предавање г. Ђ. Михајловић, читаонички перовођа.

Парастос. Српска православна црквено-школска опћина новосадска даваће парастос неумрлим добротворима народним, Стевану Николићу и сестри му Василији Михајловићки у суботу 1. (14.) децембра 1901. у 11 сати пре подне у св. саборној цркви.

Хвале вредно. Српска новосадска добротворна женска задруга заодела је 26. новембра (9. децембра) до 60 ученица српских основних школа. Иста задруга је то истина сваке године и до сад чинила; али ове године била је много издашнија но иначе, јер је свако дете заодела од главе до пете топлим оделом најбоље каквоће. Заслуге за ово има у првом реду задружни одбор са начелницом јој гђом Ј. Радовановићком, а око извршења самога посла бринуле су се вредне чланице одбора гђе: К. Новићка, К. Завишићка и К Моловићка, које су набавиле сво одело, деци раздале и тиме утрле многу сузу сиромашних родитеља. Заиста хвале вредно и евала им! *Ј.*

Буњење Пољака. Због буњења Пољака у Аустрији против Немаца, интерпелисао је прекјуче у немачком државном сабору, војвода Радзивил. Вели, да га је на интерпелацију навела дужност његове странке, да сачува достојанство оног дела немачког народа, који их је послао у сабор, а које је достојанство повређено врешенским догађајима. Државни канцелер, Билов, одма је одговорио на интерпелацију. Врешенски догађаји, вели, тичу се непосредно пруског сабора, те ако се тамо поведе реч о томе, ствар ће тамо бити решена, где и треба да се реши. Овде не ће да одговара на интерпелацију. Но како се интерпелант дотакао и иностраних односаја, изјављује ово: Не зна, да је повређено достојанство немачке државе. Можда су Пољаци хтели, да помуте односаје Немачке према Аустро-Угарској и Русији, али нека свако буде уверен, да ти односаји нису тиме ни чим поремећени. Немачка нема разлога, да се тужи ни на руску, ни на аустро-угарску владу, које су се у овој ствари владале, према жељама немачке владе.

Шома Вајс. Бивши српски подконзул у Будимпешти Шома Вајс, пошто је многе преварио и закинуо ухватио је маглу. Будимпештанска полиција издала је за њим потерницу и оптужила га због проневере. Сада „П. Лојд“ јавља, да је бивши вицеконзул у Пешти Шома Вајс писао српском конзулу, г. Барјактаровићу писмо из Симле (Источне Индије). У писму вели: „Сматрам за дужност да вам јавим, да сам се сад у Симли са свим настанио. Ово писмо пишем 1. новембра. У половини новембра ступићу у службу на виши положај са великом платом и тад ћу задовољити све своје српске повериоце. Молим вас да у том погледу успокојите заинтересоване. — Шома Вајс“. Српски конзул у Будимпешти мисли, да Вајс није у Симли него у Бомбају, где је ради студија долазио као државни стипендиста и био у служби код фирме Телери.

† Јефта Савић, ратар. Јуче, у среду, умро је у нашој вароши у најбољем мушком добу честити ратар Јефта Савић-Шпиљер. Био је један од најумнијих и најугледнијих наших ратара и одан члан радикалне странке. Укоп је био данас, у четвртак, у 2 сата после подне. Нека је вечан спомен врлом покојнику!

Читуља. У четвртак 22. новембра о. г. преминуо је ђока Марковић, учитељ у Бачком Петровом Селу, после кратког боловања у 58. години живота. Покојни чика ђока био је вредан учитељ, добар друг и пријатељ, а одушевљен пчелар. Лака му земља!

Суспендован. Из Д. Ковиља нам пишу: Овдашњи бележник Милан Вујић је ових дана на најтајанственији начин — суспендован. Узрок суспензији неће нипошто да кажу званични органи ником, па чак ни општинском кнезу. Међу тим познавајући бележника Милана Вујића, као веома несавесна званичника, ми смо уверени, да је он потпуно заслужио ову казну.

Буњење радника, који немају рада. Почевши од понедељника, гомилама раденика, који немају рада, буне се пред угарском саборницом у Будимпешти. Од поменутог дана сваки дан се искупи пред саборницом 80—100 радника, те громогласно вичу „апцуг!“ посланицима, који им се не свиде. Али чим полиција дође, радници се разиђу. Међу тим јуче, у среду, било је и озбиљнијег буњења пред саборницом. Искупило се 600 радника и кад им полиција не даде, да дођу са свим близу саборнице, а они оду пред стан посланика Оскара Иванке, где су овог погрђивали, што је у сабору упадао у реч, кад се говорило о радницима. За тим су радници хтели поново пред саборницу, али их је полиција на коњима растерала и њих 26 ухапсила. Данас, у четвртак ће да суде ухапшеним раденицима.

Вода. Дунав до Мохача опада, а одатле расте. Сава расте, а Тиса до Чонграда опада, а одатле расте.

Време. Метеоролошки завод прориче променљиво и топлије време, поћу мраз, а у северним деловима наше државе кишу и снег. — Фалб прориче много кише и снега.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 29. новембра.

Загреб. У сабору изазвао Винковић велику галаму. Оптужио је већину, да је ушла у сабор на основу кривотворних изборних листа. Већина неда говорнику да даље говори, до год не опозове што је рекао. Винковић неће то да учини, а председник му одузима реч.

Београд. Већина усвојила предлог закона о штампи са одборским изменама за основ. Сад је наступила расправа о појединим тачкама. Опозиција чини велике напоре да појединости измене у слободоумнијем духу.

Темишвар. Прота Страјић осуђен од конзисторије на опомену што је држао призивање св. Духа приликом велико бечкеречког збора.

Лондон. Бота се налази са јаком командом у близини Врихенда.

Атина. Влада позива Далмад-Махмуд пашу да напусти Крф.

Трговина.

НОВИ САД, 29. новембра 1901. г. Пшеница прве каквоће фор. 8·——— н. Пшеница средња фор. 7·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 7·60—70 н. Наполица ф. 7·—— н. Јечам нови ф. 5·70—80 н. Зоб фор. 6·70—80 фор. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пабена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе мере
„ средњи . .	30—31 нов.	
„ лаки . . .	26—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	34—36 нов. по клгр.
Јагњци	—— по пару фор.
Овци .	8—16 по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

28. новембра било је	0·90 мет.
29. новембра било је	0·95 мет.

ПОЗИВ.

Чланови српске занатлијско-ратарске читаонице у Новом Саду, позивају се на свечано отварање исте читаонице, које ће бити сада у недељу 2. (25.) децембра о. г. Пре подне у 11 сах. осветиће се читаоничка дворница, а у вече у 8 сах. одржаће се прво предавање.

У Новом Саду, 29. нов. (12. децембра) 1901. године.

Управни Одбор.

ОГЛАСИ.

Рабштерн Мор

НОВИ САД 217 68—72

пециво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

СРПСКО ТРГОВАЧКО ПОДУЗЕЋЕ

ЈАПИЋ И ДРУГ

ФИУМА, via del Canale № 2.

Разашиљемо и приватним кућама у пакетима од 5 килограма у све крајеве Аустро-Угарске монархије, франко пошта и паковање, тако, да наручилац нема осим цене *никаква друга трошка.*

КАФА:

Сантос I., врло добра 1 кгр.	круна	2·60
Порторико, снажна кафа 1 „	„	3·20
Куба ароматична 1 кгр. —	„	3·40
Цеилон оригинал 1 кгр. —	„	3·40
Перл Порторико бирано зрно 1 кг.	„	3·30
Перл Цеилон најфинији 1 кгр.	„	3·80
Либерија-Менадо огромно зрно 1 кг	„	3·10
Златна Јава мирисава 1 кгр.	„	3·20
Мока права арапска 1 кгр. —	„	3·80

ТЕЈА:

У оригиналним пакетима по $^1/_4$ крг:

Сушонг кинески $^1/_4$ кгр. — —	круна	3·60
Мандарин Караван руски $^1/_4$ кгр.	„	5·—
Царски Меланж $^1/_4$ кгр. —	„	6·—

ЗЕЈТИН:

Прави маслинови бр. 1116	5 кгр.	круна	8.80
„ „ „ 1117	5 „	„	10.—
„ „ „ 1118	5 „	„	11·—

Кафа и зејтин најмање по 5 кила франко свуда. У један пакет кафе може се и више врсти засебно сложити.

Што се не допада примамо натраг и новац без одбитка повраћамо..

Молимо за многобројне поруке.

С поштовањем

Јапић и друг.

717 7—30 **Фиума, via del Canale № 2.**

НАЈЗГОДНИЈИ, НАЈБОЉИ И НАЈЈЕФТИНИЈИ

ПОКЛОН

О СВЕЧАРСТВИМА И ИНИМ БЛАГДАНИМА

ЈЕСТЕ

ЗБОРНИК

црквених богослужбених пјесама, псалама и молитава, извод из Типика и црквено-словенски Рјечник 723 1—4

за православне српске цркве и школе на свијет издали протојереј Јован Живковић проф. у богословији и Јован Живановић проф. у гимназији.

У Ср. Карловцима. Српска Манастирска Штампарија 1901. Стр. 671, вел. 8⁰. Цена 7 круна (или 8 динара и 50 пара.)

Свака српска кућа треба да има овај „Зборник“ на своме столу да се божанским песмама одушевљава за свето православије најдрагоценији аманет сваком Србину те да у св. цркви разумно и по чину суделује у светом богослужењу, а црквени појац не сме бити без ње.

Ова је књига препоручена од свих области православне цркве како у митрополији карловачкој, тако и у Далмацији, Босни, Херцеговини, Србији, Црној Гори и Турској.

Висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада у Загребу, одјел за богоштовље и наставу наредбом својом од 5. коловоза 1901. бр. 8587. препоручила је „Зборник“ овај за набаву књижницама у оним школама, где је учитељ православне вере.

Сва књижевна критика пак је овај „Зборник“ једнодушно похвалила.

Наручбине примају и извршују само издавачи и власници (адрес: Јован Живковић, Ср. Карловци) и књижарнице: А. Пајевића у Н. Саду, Браћа Јовановића у Панчеву, М. Каракашевића у Сомбору, А. Нани у Задру, Миловановића и Рајковића у Сарајеву, Пахера и Кисића у Мостару, Јеф. Павловића и комп. у Београду, Рајковића и Ђуковића у Београду, Св. Ф. Огњановића у Ср. Карловци.

Ко наручи 6 књига добива их за 36 круна, 12 за 70 круна, 20 за 110 круна. Поштарину плаћају издавачи.

Тражимо једног способног

СЛОВОСЛАГАЧА,

који је **потпуно** вјешт и самосталан у **свијем** словослагачкијем пословима (особито у **акциденцији**) и који би био у стању *управљати* млађијем слагачима. Треба уз понуду послати *раденичку књигу,* а који је нема *свједоџбе,* из којијех се може видјети, кад је дотични *ослобођен* и гдје је био у *пошљедњој* кондицији. На понуде, у којијема није тачно означена недјељна **плата** према способности, не ћемо обраћати пажње. Они, који не осјећају у себи горње способности, нека се не јављају, јер ће узалуд трошити и мучити се, а који буду потпуно одговарали горњијем захтјевима, имаће *добру плату,* која ће им се према способности **повишавати**.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА

ВЛАДИМИРА М. РАДОВИЋА

2—3 727 **МОСТАР (Херцеговина).**

Од 1. јануара 1902. год. потребујем за моју

велику гостионицу

гостионичара, који има кауције бар 400 круна. Нужно је да зна осим српског језика још мађарски или немачки. Гостионица се налази на најлепшем и најживљем месту. За друге услове упитати се код власника

Шандора Сузића,

—3 725 у Мошорину (Бачкој).

ТРАЖИ МЕСТО.

Један ваљан млад Србин, 27 година стар, ожењен, без деце, тражи једно место за **послужитеља** или у звању каквом или трговини каквој, — ако је могуће и у какву приватну кућу, где би са женом могао послуживати. Говори и пише осим српски, немачки, мађарски и румунски. Обратити се ваља администрацији „Заставе“ под знаком „**Послужитељ.**“

731 1—3

КОМОВИЦЕ.

ВИШЕ БУРАДИ ЧИСТЕ И ДОБРЕ

КОМОВИЦЕ.

Снажне 11 $^1/_2$ гради, по умереној цени. Упитати код подписаног.

САВА СТОЈАНОВИЋ

„КОД ШТУКЕ“,

ПАРЧЕТИЋЕВА УЛИЦА БР. 21.

729 2—3 **НОВИ САД.**

Продаја куће.

Продаје се **КУЋА** покојног Иносенса Јакшића у **Илоку,** *горњем граду,* која има 5 соба, предсобље, ходник, кухињу, шпајз, велики зидани подрум, чардак и друге господарске зграде. У авлији има бунар с пумпом, а у великој башти разних воћака и американски виноград. Све је у најбољем реду. Рефлектанти нека се изволе обратити на **А. Јакшића у Илоку.** 724 3—3

СРПСКА ЗАДРУГА ЗА ШТЕДЊУ У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ.

ПОЗИВ

на уписивање II. кола честица

СРПСКЕ ЗАДРУГЕ ЗА ШТЕДЊУ

У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ.

Према одређењима основних правила ове задруге, **отварамо II. коло честица са почетком уплате од 1. јануара 1902. по рим. календару.**

Сваки члан ове задруге обвезан је за сваку уписану честицу 50 потура уписнине једаред за свагда платити, а недељно кроз 4 године уплаћивати.

Задатак ове задруге је:

1. Да међу својим члановима развија вољу и дух за штедњу:

а) тим, што ће дати својим члановима прилику, да обавезно недељно уштеде одређену своту, коју ће уплаћивати на своје уделе у задругу, и која ће им се на захтев после 4 године **у укупној своти уједаред вратити.**

2. Да повољним и јефтиним кредитом, који ће се издавати само члановима задруге, а у привредне сврхе — унапређује привреду својих чланова.

Српска задруга за штедњу у Вел. Бечкереку послује само са својим члановима.

Ова задруга је од свога постанка до сада истакнутој цељи доста одговарала, но да би то и у будуће могла још боље чинити и темељ овога рада на што ширу и чвршћу основу положити, отварамо овим упис на II. коло честица, те поред својих досадашњих п. н. чланова учтиво позивамо и све друге српске родољубе Вел. Бечкерека и околине, да се изволе уписати за члана ове задруге.

Уписати се може дневно од 10—12 сати пре подне у задр. просторијама.

ВЕЛ. БЕЧКЕРЕК, 27. новембра 1901.

УПРАВНИ ОДБОР

730 1—3 **Српске Задруге за штедњу у Вел. Бечкереку**

НАКИТ ЗА СРБЕ, СРПКИЊЕ И СРПЧАД!

ДАР ЗА КРСНО ИМЕ И БОЖИЋНЕ ПРАЗНИКЕ.

ЈЕДНА ГАРНИТУРА СРПСКОГ НАКИТА:

1 пар дугмета за краватну
1 брош
1 игла за краватну
1 медаљон

Са ликом православних светитеља по најстрожијем пропису православља, на најфинијем — емајлу — (Feuer-Email).

1 пар дугмета за маншетне
1 брош
1 игла за краватну

Са верним сликама по фотографији српских великана у симил- — емајлу. —

Свега: 2 пара дугмета за маншетне; 2 броша; 2 игле за краватне и 1 медаљон, шаље се франко (плаћеном) поштарином *повуком* (per Nachnahme) **за 4 круне 80 пот.**

За горњу гарнитуру може се по вољи изабрати од светитеља: св. Сава, св. Архангел архистратиг, св. Јован пустињак, св. Никола, св. Стеван, св. ђурђе, св. Димитрије, св. Василије (Нова Година), св. Петка, Мајка Божија са Христом, у жутој боји или арапска. — *Од српских великана:* Др. Св. Милетића, Змај-Јову, Бранка, Бранков споменик на Стражилову, Вук Караџић, ђура Јакшић, Војислав Илић, Љуба Ненадовић, Милорад Шапчанин.

Скрећемо пажњу на нашу израду православних икона са масном бојом на платну по најстрожијем пропису православне цркве. *Наша је израда само вештачка,* а цене су јој ипак врло умерене. Примамо се израде (моловања) православних цркава и шаљемо своје раднике-вештаке (академце Чехе), који су посвећени искључиво изради православних икона — на лицу места.

У нашем сликарском атељу израђујемо и портрете верно по фотографији са масном бојом на тако званој сребрној, бронз-хартији. Ово је најновија новост на пољу сликарске вештине, а цене су врло малене. — Уз фотографију ваља послати тачан опис, какве је боје: коса, обрве, бркови, брада, очи, лице, хаљина, краватна, брош и т. д. — Цена портретима према величини:

Центиметра:	13×18,	21×26,	26×43,	50×60
Круна:	10·—	14·50	22·50	28·—

И ова се роба продаје **само за готово — повуком** (Nachnahme).

1—3 726 Адреса: **Südöstliche Exportgesellschaft** — Gablonz a. d. N. Böhmen.

ТРАЖИМО ОТМЕНЕ И ВРЕДНЕ ЗАСТУПНИКЕ!

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новоме Саду.